

Basisscholing Cervixscreening Handleiding voor de docent

Colofon

Uitgave

© NHG • NVDA • NVOG • NVVP • RIVM • Bevolkingsonderzoek Nederland • VAP • Bilthoven, 2020.

De Basisscholing Cervixscreening mag worden gebruikt door iedereen die beroepsmatig of op welke andere wijze dan ook bij het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker betrokken is.

Onderwijskundige ontwikkeling

Cbt Resultaat uit opleiden, Arnhem

www.cbresultaatuitleiden.nl

Illustraties

Anke Nobel, Lelystad

www.ankenobel.nl

Versie 2020-2021

Inhoud

1. Inleiding.....	4
2. Overzicht scholing.....	5
3. Programma workshops.....	6
4. Workshop 1 – Uitstrijkje maken.....	7
5. Workshop 2 – Communicatie en bejegening	11
Bijlagen	15
Bijlage 1 Uitstrijkconsult video.....	15
- Deel 1 Het intakegesprek.....	16
- Deel 2 Het onderzoek	17
- Deel 3 Het afrondend gesprek.....	18
Bijlage 2 Communicatie in de praktijk	19
- Praktijksituatie 1 mevrouw Hassan.....	20
- Praktijksituatie 2 mevrouw Grottenberg.....	26
- Praktijksituatie 3 mevrouw Post	32
- Praktijksituatie 4 mevrouw Novak.....	39
- Praktijksituatie 5 mevrouw Alaoui (optioneel).....	45
- Praktijksituatie 6 eigen ervaring (optioneel).....	47

1. Inleiding

Voor je ligt de docenthandleiding van de praktijksholing cervix uitstrijken. Doel van de scholing is kennis, inzichten en vaardigheden te vergroten, zodat de kwaliteit van de uitstrijkjes en de communicatie binnen het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker op een basisniveau gegarandeerd kan worden.

De scholing bevat de basiskennis en –vaardigheden die een doktersassistent minimaal nodig heeft om in het kader van het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker uitstrijkjes te maken. De scholing is gericht op doktersassistenten die het maken van uitstrijkjes binnenkort in hun takenpakket krijgen of daar net mee zijn begonnen.

De cursisten hebben het kennisgedeelte (e-learning) afgerond. Ze hebben de toets succesvol afgesloten. In het praktijkdeel van de scholing gaan ze de opgedane kennis en inzichten toepassen in een (gesimuleerde) praktijksituatie.

De praktijksholing bestaat uit twee workshops. Tijdens de eerste workshop gaan de cursisten oefenen met het maken van het uitstrijkje. Daarna gaan ze in de eigen huisartsenpraktijk onder begeleiding van de huisarts verder oefenen met het maken van het uitstrijkje.

Tijdens de tweede workshop komt het onderwerp communicatie en bejegening aan bod. De achtergrond (kernboodschappen) en communicatie over HPV staat centraal. De cursisten gaan zich inleven in praktijksituaties en hoe zij met de situatie om zouden gaan. Aan het eind van de tweede workshop vindt er een evaluatie plaats.

In de workshops gaan de cursisten:

- Concreet oefenen met vaardigheden
- Feedback geven en ontvangen
- Leren van elkaar
- Ervaringen uitwisselen
- Opedane praktijkervaringen terugkoppelen.

De cursist beschikt zelf over een cursistenhandleiding met alle benodigde opdrachten, instructies, observatielijsten en casuïstiek. Deze hoeft je dus niet uit te delen.

Inhoud docenthandleiding

De handleiding bevat per workshop:

- Aanwijzingen ten behoeve van de organisatie van de scholing
- PowerPoint presentatie(s)
- Benodigde materialen en hulpmiddelen per onderdeel.

2. Overzicht scholing

De scholing bestaat uit drie hoofdonderdelen:

- E-learning
- Twee workshops
- Praktijkopdracht

In de e-learning hebben de cursisten kennis en inzichten opgedaan die ze nodig hebben bij het maken van uitstrijkjes. Tijdens de praktijkscholing bespreken ze de e-learning, krijgen ze instructies en oefenen ze het maken van een uitstrijkje. Ook oefenen ze de communicatie met de vrouw. De praktijkscholing bestaat uit twee workshops. Na de eerste workshop gaan de cursisten in de huisartsenpraktijk aan de slag met een praktijkopdracht. Belangrijk is dat ze deze ruim van tevoren samen met hun huisarts inplannen.

In onderstaand overzicht zie je hoe de totale scholing is opgebouwd.

Volgorde	Onderdeel	Inhoud (kort samengevat)
E-learning	Het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker	<ul style="list-style-type: none"> – Baarmoederhalskanker en hrHPV – Bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker
	Het uitstrijkje	<ul style="list-style-type: none"> – De voorbereiding – De uitvoering – De afronding – De uitslagen en vervolgtrajecten
	Communicatie en bejegening	<ul style="list-style-type: none"> – Gesprekstechnieken – Communicatie afstemmen – Omgaan met angsten en bezwaren
Workshop 1	Achtergrondinformatie Het uitstrijkje	<ul style="list-style-type: none"> – Evaluatie e-learning – Plenaire instructie uitstrijkje maken – Oefenen met uitstrijkje maken – Primair proces
Praktijkopdracht	Het uitstrijkje	<ul style="list-style-type: none"> – Onder begeleiding oefenen met uitstrijkjes maken in de eigen huisartsenpraktijk
Workshop 2	Communicatie en bejegening	<ul style="list-style-type: none"> – Evaluatie oefenen uitstrijkje in eigen praktijk – Informatie over hrHPV – Oefenen met praktijksituaties.

3. Programma praktijkscholing

De praktijkscholing bestaat uit twee workshops, met elk een duur van drie uur. In de eerste workshop staat het maken van het uitstrijkje centraal. Tijdens de tweede workshop staat communicatie en bejegening centraal.

Workshop 1: Het maken van een uitstrijkje

Minuten	Leerinhoud	Aandachtspunten
10	Welkom heten en programma uitleggen	
30	Voorstellen, inventariseren leerdoelen en resultaten e-learning kort bespreken	Ervaring en persoonlijke leerdoelen
30	Samenvatting aandachtspunten uitstrijken	Gericht op de vaardigheid
20	Demonstratie met uitleg	Observatielijst is uitgangspunt
45	Oefenen in subgroepen	Observatielijst is uitgangspunt
10	Terugkoppeling oefenen in subgroepen	Wat ging goed? Wat zijn verbeterpunten?
15	Uitleg primair proces	Presentatie
10	Terugkoppeling leerdoelen	Welke leerdoelen zijn behaald?
10	Uitleg praktijkopdracht	Oefenen in de eigen praktijk
180		

Workshop 2: Communicatie en bejegening

Minuten	Leerinhoud	Aandachtspunten
10	Welkom heten en programma uitleggen	
30	Evaluatie praktijkopdracht	Bespreken in kleine groepen; wat ging goed, wat kan beter. Uitkomsten plenair bespreken.
40	Uitstrijkconsult video	Video waarin alle fasen van het consult terugkomen Plenair bespreken.
30	Achtergrond hrHPV – presentatie	Achtergrond hrHPV en kernboodschappen – HPV normaliseren.
60	Oefenen met praktijksituaties – correcte communicatie	A.d.h.v. rollenspel en casuïstiek oefenen in het geven van de juiste informatie op de juiste wijze en het juiste moment. Plenair bespreken.
10	(Persoonlijke) leerdoelen & evaluatie	Welke leerdoelen zijn behaald en evaluatie
180		

4. Workshop 1 – Uitstrijkje maken

In de eerste workshop staat de handeling ‘het maken van een uitstrijkje’ centraal. Het programma ziet er als volgt uit:

1. Welkom heten en programma uitleggen
2. Voorstellen, inventariseren leerdoelen en resultaten e-learning bespreken
3. Samenvatting aandachtspunten uitstrijken
4. Demonstratie met uitleg
5. Oefenen in subgroepen
6. Terugkoppeling oefenen in subgroepen
7. Uitleg primair proces
8. Terugkoppelen leerdoelen
9. Uitleg praktijkopdracht

Benodigde materialen en hulpmiddelen

Voor de uitvoering van workshop 1 moeten de volgende materialen en hulpmiddelen aanwezig zijn:

- Cursistenlijst
- PowerPointpresentatie
- Laptop (met geluid in verband met video's)
- Beamer
- Flip-over of whiteboard
- Internetverbinding
- Projectiescherm of witte muur
- Eén speculum per drie cursisten (indien gewenst ook een kleiner formaat en een disposable)
- Cervexbrush (één per drie cursisten)
- Potje met fixeervloeistof (één per drie cursisten)
- Fantoom (één per drie cursisten)
- Laboratoriumformulier (één voor elke cursist)
- Uitnodigingsbrief met stickers
- Hand-out PowerPointpresentatie (één voor elke cursist)
- Evaluatieformulieren

1. Welkom heten en programma uitleggen (10 min)

Heet de cursisten welkom en vertel wat er vandaag op het programma staat.

2. Voorstellen, inventariseren leerdoelen en e-learning bespreken (30 min)

Start vervolgens met een voorstelronde en het bespreken van de e-learning.

De cursisten hebben voorafgaand aan de praktijkscholing de e-learning gevolgd. Deze bestaat uit drie onderdelen. Hoe is de voortgang bij de deelnemers? Benadruk dat voor de accreditatie de deelnemers het volgende moet kunnen aantonen:

- Ze hebben de drie trainingen geheel doorlopen (in het voortgangsrapport staat het percentage wat doorlopen is)
- Ze hebben een voldoende voor de toets van de e-learning (75% of hoger).

U kunt de cursisten vragen om het volgende over zichzelf te vertellen:

- Naam
- Ervaring als doktersassistent
- Ervaring met uitstrijkjes maken
- Wat ze van de e-learning vonden en wat ze ervan hebben geleerd
- Of er nog vragen zijn naar aanleiding van de e-learning
- Eén of twee persoonlijke leerdoelen.

Noteer de persoonlijke leerdoelen in kernwoorden op een flap of het whiteboard. Welke leerdoelen komen veel voor? Bewaar de flap of foto van whiteboard om in de tweede workshop te gebruiken bij de evaluatie.

Tip: Creëer een interactieve voorstelronde

U kunt de introductie wat interactiever maken door één of meer van de volgende tips toe te passen:

1. Laat de cursisten één voor één naar voren komen om zichzelf voor te stellen en (in steekwoorden) hun leerdoel op het bord te schrijven.
2. Schrijf alle namen van de cursisten op een briefje, doe deze in een kom. Laat de cursist steeds nadat ze zichzelf heeft voorgesteld, een briefje trekken. Degene die op het briefje staat, is vervolgens aan de beurt om zich voor te stellen.
3. Laat de cursisten elkaar interviewen en de buurvrouw kort voorstellen. Dit breekt meteen het ijs voor doktersassistenten die nog geen andere cursisten kennen.

3. Samenvatting aandachtspunten uitstrijkje maken (30 minuten)

Gebruik de PowerPointpresentatie om de aandachtspunten bij het maken van een uitstrijkje nog eens onder de aandacht te brengen. Richt je hierbij vooral op aandachtspunten bij de vaardigheid bij het maken van een uitstrijkje. De cursisten gaan hierna oefenen op fantomen.

Labformulier invullen: In de e-learning is hieraan aandacht besteed. Controleer of de cursisten weten wat alle onderdelen betekenen en hoe zij dit moeten invullen. Indien dit nodig is, kun je het invullen van het labformulier laten oefenen.

Het is mogelijk om de onderdelen van de e-learning te laten bekijken (bijvoorbeeld de beeld- en begrippenlijst). Hiervoor moet dan wel een internetverbinding aanwezig zijn. Je kunt ervoor kiezen dit te doen als er bepaalde hiaten in de kennis van de cursisten zit.

4. Demonstratie met uitleg (20 minuten)

Demonstreer de techniek van het maken van een uitstrijkje op een fantoom. Zorg ervoor dat iedereen het goed kan zien. Leg bij elke stap uit waar de doktersassistenten op moeten letten. Let hierbij ook op de punten van de observatielijst. Geef aan welke uitvoering goed of fout is.

Werkvorm

Mogelijk kun je de handeling twee keer demonstreren. De eerste keer doe je het zelf. De tweede keer laat je de handeling door een cursist uitvoeren, waarbij je aangeeft wat er gebeurt en wat de aandachtspunten zijn. Hierdoor zien de cursisten waar voor hen de moeilijkheden waarschijnlijk liggen en dat het niet vreemd is, als het de eerste keer niet goed gaat.

5. Oefenen in subgroepen (45 minuten)

De cursisten gaan het maken van het uitstrijkje oefenen op fantomen. Dit doen ze in kleine groepen. Leg nog eens duidelijk uit wat de bedoeling is.

Je kunt ervoor kiezen om een lange oefenronde te doen, waarbij je elke cursist individueel observeert. Je kunt ook kiezen voor twee oefenrondes, met een korte terugkoppeling tussendoor. De cursisten kunnen dan in een tweede ronde bezig met de feedback.

Ze werken bij voorkeur in groepen van drie. Eén cursist oefent dan het uitstrijkje terwijl de andere twee observeren en op basis van de observatielijst feedback geven. Vervolgens mag de volgende cursist oefenen en geven de andere twee feedback.

Zelf loop je rond en sta je bij elke groep even stil om aanwijzingen en/of feedback te geven. Verzeker je ervan dat de cursisten op de goede weg zijn en zichzelf geen verkeerde technieken aanleren.

6. Terugkoppeling oefenen in subgroepen (10 minuten)

Laat de groepen plenair hun ervaringen terugkoppelen zodat ze hun ervaringen met elkaar kunnen uitwisselen. Richt je hierbij op de vragen:

- Wat ging goed?
- Wat was lastig?
- Waar wil ik nog mee oefenen?

7. Uitleg primair proces (15 minuten)

Geef middels de presentatie uitleg over het primaire proces van het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker.

8. Terugkoppeling leerdoelen (10 minuten)

Besprek met de cursisten de leerdoelen die zij voor deze workshop hadden. Zijn deze behaald? Welke leerdoelen wil je nog meer mee oefenen?

9. Uitleg praktijkopdracht (10 minuten)

Licht de praktijkopdracht toe. Vertel de cursisten dat zij de 'Instructie voor de huisarts' ook echt aan de huisarts moeten verstrekken. Licht ook de stappen van het oefenen kort toe.

Stap 1: Observeren van de huisarts bij het maken van het uitstrijkje. De cursist observeert minimaal drie uitstrijkjes of zoveel als de huisarts nodig vindt.

Stap 2: Samen met de huisarts het uitstrijkje maken. Zelfstandig inbrengen van het speculum en het opzoeken van de portio. De cursist brengt de portio in beeld. De huisarts controleert dan of de portio goed in beeld is. Als dit niet zo is, geeft de huisarts aanwijzingen voor het in beeld brengen van de portio. De cursist maakt vervolgens het uitstrijkje en stelt het materiaal veilig. Indien nodig kan ze hulp en/of advies vragen. Dit doet de cursist totdat zowel zij als de huisarts het vertrouwen hebben dat ze het uitstrijkje zelfstandig kan uitvoeren.

Stap 3: Na afronding van stap 2 gaat de cursist zelfstandig uitstrijkjes uitvoeren. De huisarts beoordeelt de kwaliteit van het handelen van de cursist aan de hand van de observatielijst (zie de bijlagen). De cursist bespreekt de observatielijst met de huisarts en formuleert verbeterpunten.

Stap 4: Na afronding van de praktijkopdracht laat de cursist de observatielijst door de huisarts aftekenen en afstempelen. Zij neemt de observatielijst mee naar workshop 2.

Observatielijst

Geef duidelijk aan dat de cursisten de door de huisarts ingevulde observatielijst mee moeten nemen naar de volgende workshop. De observatielijsten worden namelijk bij de terugkoppeling op workshop 2 besproken. Neem de observatielijst met de cursisten door. Is alles duidelijk? Zijn er nog vragen?

5. Workshop 2 – Communicatie en bejegening

Tijdens deze workshop staan het beantwoorden van vragen rond hrHPV en seksualiteit, het geven van voorlichting (kernboodschappen) en de bejegening van de doktersassistente (DA) centraal.

Programma

Minuten	Onderdeel	Aandachtspunten
10	Welkom heten en programma uitleggen	Koppeling naar vorige keer leggen
30	Evaluatie praktijkopdracht	Bespreken in kleine groepen; wat ging goed, wat kan beter. Uitkomsten plenair bespreken.
40	Uitstrijkconsult video	Video waarin alle fasen van het consult terugkomen Plenair bespreken.
30	Achtergrond hrHPV – presentatie	Achtergrond hrHPV en kernboodschappen – HPV normaliseren.
60	Oefenen met praktijksituaties – correcte communicatie	Rollenspel en casuïstiek om te oefenen met het geven van de juiste informatie op de juiste wijze en het juiste moment. Plenair bespreken.
10	(Persoonlijke) leerdoelen & evaluatie	Welke leerdoelen zijn behaald en evaluatie
180		

Benodigde materialen en hulpmiddelen

Voor de uitvoering van workshop 2 moeten de volgende materialen en hulpmiddelen aanwezig zijn:

- Cursistenlijst
- PowerPointpresentatie
- Laptop (met geluid in verband met video's)
- Beamer
- Flip-over of whiteboard
- Internetverbinding
- Projectiescherm of witte muur
- Uitgeprinte rollenspellen in enveloppen (één per drie cursisten)
- Uitgeprinte checklists van de rollenspellen en casussen (één voor elke cursist)
- Hand-out PowerPointpresentatie (één voor elke cursist)
- Evaluatieformulieren.

1. Welkom heten en programma uitleggen (10 minuten)

Heet de cursisten welkom en vertel wat er vandaag op het programma staat.

2. Evaluatie praktijkopdracht (30 minuten)

Leerdoel: door het bespreken van eigen ervaring leert de DA deze te delen en door het horen en bespreken van elkaars ervaringen leren de DA's van elkaar.

- Neem de tijd om de uitgevoerde praktijkopdracht te bespreken. Maak groepjes van drie of vier cursisten en laat elke cursist, max. 5 minuten, vertellen hoe zij het maken van het uitstrijkje heeft ervaren. Wat ging goed en wat kon beter? Doe dit aan de hand van de door de huisarts ingevulde observatielijst.
- Vragen om te bespreken zijn:
 - o Komt de feedback van de huisarts overeen met de eigen perceptie van de doktersassistent?
 - o Zijn er nog verbeterpunten aan te wijzen?
 - o Hebben andere cursisten nog tips of suggesties? Hoe gaat de doktersassistent daar dan aan werken?

Loop rond en sta bij elke groep even stil om te luisteren, aanwijzingen en/of feedback te geven.

Noteer voorbeelden en suggesties die je alle cursisten wilt meegeven.

- Bespreek vervolgens kort (10 minuten) plenair de belangrijkste punten met de cursisten. Gebruik de door de huisarts ingevulde communicatieonderwerpen op de observatielijst, als brug naar de onderwerpen van deze workshop. Wat ging goed aan de communicatie en wat kan beter? Hebben ze nog aanvullende leerdoelen op het gebied van communicatie voor deze workshop?

3. Video uitstrijkoonsult (40 minuten)

Leerdoel: door het bekijken en beoordelen van de video wordt de cursist zich bewust van het belang van een goede communicatie en bejegening tijdens het gesprek.

- De video is in drie delen opgeknipt: het intakegesprek, het onderzoek en het afrondend gesprek. Laat het per deel zien en laat de cursisten steeds het observatieformulier invullen.
- Bespreek vervolgens plenair wat er goed ging en wat er beter kan. Laat de cursisten verbeter suggesties doen. Gebruik deze oefening als introductie naar de onderdelen die volgen, waarin cursisten handvatten krijgen om missers grotendeels te voorkomen.

4. Presentatie achtergrond, kernboodschappen en normaliseren van hrHPV (30 minuten)

Leerdoel: door een presentatie over de achtergrond van hrHPV, gekoppeld aan kernboodschappen en het uitvoeren van het rollenspel of bespreken van de video 'gespreksvoering HPV', is het onderwerp genormaliseerd voor de DA en weet ze welke informatie ze aan de vrouw kan geven.

- In dit onderdeel wordt a.d.h.v. een PowerPointpresentatie de achtergrond van hrHPV verbonden aan kernboodschappen. Geef deze kernboodschappen duidelijk aan: hoe vertel je dit aan de vrouw? En waarom vertel je dit zo? Zo wordt door achtergrondinformatie en het uitvoeren van het rollenspel of bespreken van de video 'gespreksvoering HPV' het onderwerp genormaliseerd, waarbij tips worden gegeven hoe te normaliseren. Het doel is dat cursisten dit onderwerp makkelijker met vrouwen durven te bespreken.
- Laat de video's van het uitstrijkconsult zien (in PowerPoints). Speel steeds per deel af.
- Bespreek vervolgens plenair wat er goed ging en wat er beter kan. Laat de cursisten verbeter suggesties doen. Gebruik deze oefening als introductie naar het onderdeel 'Oefenen met praktijksituaties', waarin cursisten zelf rollenspellen gaan spelen en/of met casuïstiek gaan oefenen.

5. Oefenen met praktijksituaties: Rollenspellen en/of casussen (60 minuten)

Leerdoel: door het oefenen met en bespreken van de praktijksituaties (rollenspellen en/of casussen) wordt correcte communicatie en (eigen) bejegening geleerd. Ook worden de inmiddels geleerde gesprekstechnieken en kernboodschappen over hrHPV toegepast.

- De cursisten gaan in groepen van drie personen met rollenspellen en/of casussen oefenen. In bijlage 3 van deze handleiding vind je de rollenspellen en casussen. Afhankelijk van de groep en de docenten kan er voor het uitvoeren van vier rollenspellen gekozen worden of het behandelen en bespreken van vier casussen of een mengvorm van beiden.

Rollenspellen:

- Deze zijn niet aanwezig in de cursistenhandleiding en dienen dus door de docent meegenomen te worden. TIP: De drie rollen zijn per A4 geprint op dikker gekleurd papier en geplastificeerd. Alleen het observatieformulier is op een los A4'tje geprint.
- De casus voor het rollenspel is beschreven op drie kaarten, één voor de DA, één voor de vrouw en één voor de observant. Ook is een observatieformulier aanwezig waarmee de observant beoordeelt of de juiste informatie op het juiste moment is gegeven. De docent loopt rond en staat bij elke groep even stil om aanwijzingen en/of feedback te geven. Geef cursisten 10 minuten per rollenspel (inclusief nabespreking in groepje).

Casuïstiek:

- De casussen zijn wel aanwezig in de cursistenhandleiding. LET OP! De checklist is alleen in de docentenhandleiding aanwezig en dient achteraf uitgedeeld te worden.
- Alle groepsleden lezen de praktijksituatie en beantwoorden individueel de vragen. Vervolgens bespreken ze hoe je moet reageren op een dergelijke situatie. De docent loopt rond en staat bij elke groep even stil om aanwijzingen en/of feedback te geven. Geef cursisten 10 minuten per casus.
- Er zijn twee optionele casussen, naar gelang samenstelling en niveau van de groep te gebruiken.
- Gebruik de laatste 10 minuten om plenair te evalueren en de belangrijkste punten te bespreken.

6. (Persoonlijke) leerdoelen en evaluatie (10 minuten)

Leerdoel: alle leerdoelen langslopen om te borgen dat alle leerdoelen zijn behaald of alsnog worden behaald. Verder wordt een eerste indruk verkregen hoe de cursisten de scholing hebben ervaren.

- Maak de eerder verzamelde leerdoelen inzichtelijk (flap, whiteboard of sheet) en evalueer deze plenair. Welke zijn behaald en welke niet?
- Geef de cursisten zelf even de tijd om te kijken of ze hun persoonlijke leerdoelen hebben behaald. Indien er leerdoelen niet zijn behaald, laat de cursist dan zelf noteren hoe zij hieraan gaat werken. Geef het advies om dit met de eigen huisarts te bespreken.
- Evaluatieformulier uitdelen met toelichting (dat we graag evalueren om de scholingen nog beter af te kunnen stemmen op de leerwens van doktersassistenten). Formulier laten invullen en innemen voordat de cursist weggaat.

Je laat de cursisten de video van het uitstrijkconsult zien. De video is in drie delen opgeknipt: het intakegesprek, het onderzoek en het afrondend gesprek. Koppel na elk deel plenair terug naar de cursisten. Vraag wat er goed ging, welke 'fouten' zij hebben gezien en welk advies zij de doktersassistent uit de video zouden geven.

Vraag of ze per onderdeel het observatieformulier willen invullen.

Observatieformulier

De assistente:	Goed ☒	Fout ☐	n.v.t.
Ontvangt de vrouw in de onderzoeksruimte			
Nodigt de vrouw uit plaats te nemen aan de overlegtafel			
Gaat na wat de vrouw al weet over het onderzoek			
Informeert de vrouw over het doel van het onderzoek			
Informeert naar eerdere (negatieve) ervaringen met inwendig onderzoek			
Gaat na wat de belevingstoestand (bijv. angst of schaamte) is			
Toont begrip voor de gevoelens en belevingstoestand			
Stemt informatie en voorlichting af op de behoefte van de vrouw			
Legt de werkwijze van het onderzoek stapsgewijs uit aan de vrouw			
Biedt gelegenheid tot het stellen van vragen			
Beantwoordt vragen van de vrouw correct en volledig			
Vraagt de vrouw haar NAW-gegevens te noemen en controleert deze			
Plakt de sticker van de uitnodigingsbrief op het labformulier			
Vult samen met de vrouw het labformulier in			

Overige opmerkingen:

Observatieformulier

De assistente:	Goed ☒	Fout ☒	n.v.t.
Geeft duidelijke uitkleedinstructies			
Instrueert de vrouw over de plaats op de onderzoeksbank			
Instrueert de vrouw over de juiste lichaamshouding op de onderzoeksbank			
Geeft aan dat het onderzoek gestopt kan worden als de vrouw dat wenselijk vindt.			
Geeft aanwijzingen om de vrouw te laten ontspannen			
Legt stapsgewijs uit wat ze gaat doen			
Vertelt de vrouw dat zij zich weer mag aankleden			
Biedt de vrouw een inlegkruisje/maandverbandje aan			
Stampt het borsteltje 10x goed uit in het potje en draait het borsteltje daarna krachtig rond			

Overige opmerkingen:

Observatieformulier

De assistente:	Goed ☒	Fout ☐	n.v.t.
Nodigt de vrouw uit weer plaats te nemen aan de overlegtafel			
Vult Aspect Cervix in en plakt de sticker op het potje			
Vraagt feedback over haar eigen handelen			
Informeert de vrouw over de wijze waarop ze de uitslag ontvangt			
Vertelt de vrouw wanneer zij de uitslag kan verwachten			
Instrueert de vrouw met de praktijk te bellen indien zij binnen de aangegeven periode geen uitslag heeft ontvangen			

Overige opmerkingen:

Onderwerpen rollenspellen/casussen

- Praktijksituatie 1 – Rollenspel of casus
Mevrouw Hassan belt, omdat zij zich zorgen maakt dat zij over tien jaar pas weer een uitnodiging zal ontvangen.
- Praktijksituatie 2 – Rollenspel of casus
Mevrouw Grottenberg komt voor een controle-uitstrijkje na zes maanden bij de DA.
- Praktijksituatie 3 – Rollenspel of casus
Mevrouw Post komt voor het eerste uitstrijkje en is aan het proberen zwanger te worden.
- Praktijksituatie 4 – Rollenspel of casus
Mevrouw Novak wordt door de doktersassistente gebeld over de uitslag: HPV+ en een PAP2.
- Praktijksituatie 5 – Casus (optioneel)
Mevrouw Alaoui is een allochtone vrouw die vraagt of ze wel of niet moet meedoen aan het bevolkingsonderzoek.
- Praktijksituatie 6 – Casus (optioneel)
Eigen casus.

Mevrouw Hassan belt de huisartsenpraktijk

Gegevens voor de rol van mevrouw Hassan:

- Je bent 40 jaar.
- Je rookt.
- Je hebt vier weken geleden een uitstrijkje laten maken.
- Gisteren heb je de uitslagbrief ontvangen met daarin de boodschap dat je geen HPV hebt en over tien jaar weer een uitnodiging ontvangt.
- Je voelt je er niet veilig bij, dat je over tien jaar pas weer mee kan doen. Je denkt dat als je binnenkort een HPV-infectie krijgt, je binnen tien jaar baarmoederhalskanker hebt.
- Je hebt de volgende vragen:
 - o Je geeft aan dat je denkt dat het niet veilig is om over tien jaar pas weer een uitstrijkje te laten maken.
 - o Je geeft aan dat je denkt dat je sneller HPV zult krijgen dan anderen, omdat je weerstand lager is. Je pakt elk griepje mee.
 - o Je 35-jarige zus, heeft vorige maand haar uitslag ontvangen. Zij had ook geen HPV en mag al over vijf jaar weer een uitstrijkje laten maken.

Mevrouw Hassan belt de huisartsenpraktijk

Gegevens voor de rol van doktersassistente:

Op een rustig moment in de huisartsenpraktijk, word je gebeld door mevrouw Hassan. Zij heeft enkele vragen voor je.

Begin het gesprek zoals je dat normaal ook doet, zodat je weet wie ze is en waarvoor ze belt.

Beantwoord haar vragen zo goed mogelijk. Daarbij is je doel de vraag en het achterliggende gevoel van mevrouw zo optimaal mogelijk helder te krijgen en haar gerust te stellen.

Mevrouw Hassan belt de huisartsenpraktijk

Gegevens voor de observant:

- Mevrouw Hassan is 40 jaar.
- Ze rookt.
- Ze heeft vier weken geleden een uitstrijkje laten maken.
- Gisteren heeft zij de uitslagbrief ontvangen met daarin de boodschap dat ze geen HPV heeft en over tien jaar weer een uitnodiging ontvangt.
- Mevrouw Hassan voelt zich er niet veilig bij, dat zij over tien jaar pas weer mee kan doen. Ze denkt dat als ze binnenkort een HPV-infectie krijgt, ze binnen tien jaar baarmoederhalskanker heeft.
- Bovendien wordt haar zus van 35 jaar met dezelfde uitslag wel over vijf jaar weer uitgenodigd.
- Zij gaat bellen met de doktersassistente om een aantal vragen over dit uitnodigingsinterval te stellen.

Beoordeel de informatie die de doktersassistente aan mevrouw geeft (te weinig, te veel, relevant of juist niet, etc.). Let hierbij ook op of de assistente het luisteren, samenvatten en doorvragen inzet (LSD-techniek).

Geef aan wat goed ging en waar verbetering mogelijk is. Gebruik hiervoor onderstaand overzicht.

Observatielijst	V	+/-	X
Weet de doktersassistente de oorzaak van de onrust bij mevrouw Hassan helder te krijgen?			
Opmerking:			
Zet de doktersassistente de LSD-techniek in?			
<p>Voorbeelden van momenten waar ze dat goed deed:</p> <p>Voorbeelden van momenten waar ze dat beter had kunnen doen:</p>			
De doktersassistente legt goed uit waarom een interval van tien jaar voor mevrouw Hassan veilig is?			
Opmerking:			
Is mevrouw Hassan echt gerustgesteld denk je?			
Waarom wel/niet:			
Wat ging goed?			
Suggesties/verbetertips:			

In de volgende alinea wordt een praktijksituatie geschetst. Probeer je in te leven in de situatie.

Op een rustig moment in de praktijk word je gebeld door mevrouw Hassan. Ze is 40 jaar en heeft vier weken geleden een uitstrijkje laten maken. Gisteren heeft ze de uitslagbrief ontvangen met de boodschap dat ze geen HPV heeft en over tien jaar weer een uitnodiging ontvangt.

Mevrouw Hassan voelt zich er niet veilig bij dat zij over tien jaar pas weer mee kan doen.

Mevrouw Hassan vraagt: *“Als ik volgende week HPV oloop, heb ik toch zeker binnen tien jaar baarmoederhalskanker. Tien jaar wachten lijkt me echt niet veilig. Zeker omdat mijn weerstand heel laag is. Ik pak altijd ieder griepje mee.”*

- a. Welk antwoord geef je?

Beantwoord deze vraag individueel.

Mevrouw Hassan vraagt: *“Mijn zus van 35 heeft vorige maand haar uitslag ontvangen. Zij had ook geen HPV, maar zij mag wel over vijf jaar weer een nieuw uitstrijkje laten maken?”*

- b. Welk antwoord geef je?

Beantwoord deze vraag individueel.

- c. Bespreek nu in kleine groepen hoe je reageert in een situatie zoals deze.

- Wat vind je van de reactie van je groepsgenoot?
- Zou jij ook zo reageren?
- Waarom zou je wel of niet zo reageren?

Checklist: Mevrouw Hassan

Goed

- Je probeert met open vragen te achterhalen waarom ze zich zorgen maakt.
- Je probeert haar gerust te stellen met informatie die je geeft.
- Je legt uit dat vrouwen, als ze geen HPV hebben op hun 35ste na vijf jaar worden uitgenodigd en op hun 40ste na tien jaar. Dit is zo bepaald.
Je legt uit dat de ontwikkeling van een langdurige HPV-besmetting naar baarmoederhalskanker meestal meer dan 15 jaar duurt en de termijn van tien jaar veilig is.
- Je geeft daarbij aan dat ook al krijgt mevrouw Hassan in de tussentijd HPV, dan ruimt het lichaam het meestal zelf op binnen twee jaar.

Fout:

- Je zegt dat een vrouw van 35 jaar wel binnen vijf jaar baarmoederhalskanker kan krijgen.
- Je adviseert haar na vijf jaar een uitstrijkje te laten maken voor de zekerheid.
- Je bevestigt de zorgen van mevrouw Hassan.

Mevrouw Grottenberg komt voor een controle-uitstrijkje na zes maanden

Gegevens voor de rol van mevrouw Grottenberg:

- Je bent 50 jaar.
- Zes maanden geleden is geconstateerd dat je HPV had, maar dat er geen afwijkende cellen waren.
- Je zit in de spreekkamer bij de doktersassistente waar jullie het gesprek voeren voorafgaand aan het controle-uitstrijkje.
- Je hebt de volgende vragen:
 - o Je geeft aan dat je erg ongerust bent dat in de tussentijd baarmoederhalskanker is ontstaan.
 - o Je geeft aan dat je blij bent dat er nu weer wordt gekeken of je nog HPV hebt en hoe het met de cellen is.
 - o Je vraagt hoe je HPV hebt gekregen. Je hebt gelezen dat je het niet alleen kunt krijgen door seks, maar ook op andere manieren. Je vraagt je af hoe dat zit.
 - o Je geeft, plotseling verontrust, aan dat je vriendin en jij al 23 jaar bij elkaar zijn en trouw zijn aan elkaar. Je vraagt hoe het dan kan dat dit virus niet al eerder afwijkingen heeft veroorzaakt. Weifelend stel je dat je dan toch korter geleden besmet zou moeten zijn.
 - o Vraag of je erop kan vertrouwen dat je vriendin niet vreemd is gegaan.

Mevrouw Grottenberg komt voor een controle-uitstrijkje na zes maanden

Gegevens voor de rol van doktersassistente:

In de spreekkamer voer je een gesprek voorafgaand aan een controle-uitstrijkje na zes maanden met mevrouw Grottenberg. Zij heeft enkele vragen over HPV.

Beantwoord haar vragen zo goed mogelijk.

Je doel is om de vragen en het achterliggende gevoel van mevrouw helder te krijgen, de boodschap die je brengt te normaliseren en haar gerust te stellen.

Mevrouw Grottenberg komt voor een controle-uitstrijkje na zes maanden

Gegevens voor de observant:

- Mevrouw Grottenberg is 50 jaar.
- Zes maanden geleden is geconstateerd dat zij HPV had, maar dat er geen afwijkingen cellen waren.
- Ze zit met de doktersassistente in de spreekkamer waar zij het gesprek voeren voorafgaand aan het controle-uitstrijkje.
- Ze heeft een aantal vragen over HPV.
- Mevrouw Grottenberg gaat ervan uit dat bij dit controle-uitstrijkje nogmaals gekeken wordt naar aanwezigheid van HPV én celbeeld. Dit is niet natuurlijk niet zo, het controle-uitstrijkje wordt alleen beoordeeld op afwijkende cellen.
- Haar onderliggende gevoel is dat ze zich afvraagt of haar vriendin (met wie ze al 23 jaar samen is) vreemd is gegaan.

Beoordeel de informatie die de doktersassistente aan mevrouw geeft (te weinig, te veel, relevant of juist niet, etc.). Let hierbij ook op of de assistente haar boodschap normaliseert.

Geef aan wat goed ging en waar verbetering mogelijk is. Gebruik hiervoor onderstaand overzicht.

Observatielijst	V	+/-	X
Kreeg de doktersassistente de vragen en het onderliggende gevoel van mevrouw helder?			
Opmerking:			
Normaliseerde de doktersassistente het hebben van HPV en de overdracht hiervan?			
Benoem voorbeelden van waar ze dit goed deed:			
Noem voorbeelden waar ze dit beter had kunnen doen:			
Verliep het informeren door de doktersassistente soepel en gaf ze de juiste informatie?			
Opmerking:			
Is mevrouw Grottenberg echt gerustgesteld denk je?			
Waarom wel/niet:			
Wat ging goed?			
Suggesties/verbetertips:			

In de volgende alinea wordt een praktijksituatie geschetst. Probeer je in te leven in de situatie.

Je voert een gesprek met mevrouw Grottenberg voorafgaand aan het controle-uitstrijkje. Zes maanden geleden is geconstateerd dat zij HPV had, maar dat er geen afwijkende cellen waren. Mevrouw Grottenberg is 50 jaar en komt erg ongerust over.

Mevrouw Grottenberg zegt: *"Ik maak me erg veel zorgen of er in de afgelopen zes maanden baarmoederhalskanker is ontstaan. Ik ben blij dat er nu opnieuw een uitstrijkje wordt gemaakt en dat er wordt gekeken of ik nog steeds HPV heb en hoe het met de cellen is."*

a. Wat is jouw reactie?

Beantwoord deze vraag individueel.

Mevrouw Grottenberg vraagt: *"Hoe heb ik dat HPV eigenlijk gekregen? Ik heb gelezen dat je HPV niet alleen kunt krijgen door seks, maar ook op andere manieren. Hoe zit dat?"*

b. Welk antwoord geef je?

Beantwoord deze vraag individueel.

Mevrouw Grottenberg vraagt: *"Ik heb al bijna 23 jaar een vaste relatie met mijn vriendin. De vorige keer dat we meededen aan het onderzoek, hadden we allebei geen HPV. Betekent dit nu dat mijn vriendin is vreemdgegaan?"*

c. Welk antwoord geef je?

Beantwoord deze vraag individueel.

d. Bespreek nu in kleine groepen hoe je reageert in een situatie zoals deze.

- Wat vind je van de reactie van je groepsgenoot?
- Zou jij ook zo reageren?
- Waarom zou je wel of niet zo reageren?

Checklist: Mevrouw Grottenberg

Goed

- Je probeert met open vragen te achterhalen waarom ze zich zorgen maakt.
- Je probeert haar gerust te stellen met informatie die je geeft.
- Je legt uit dat:
 - o De ontwikkeling van een langdurige HPV-besmetting naar baarmoederhalskanker meestal meer dan 15 jaar duurt en dat het dus niet waarschijnlijk is dat er plotseling binnen zes maanden tijd baarmoederhalskanker is ontstaan.
 - o Je lichaam HPV meestal zelf opruimt binnen twee jaar.
 - o Het controle-uitstrijkje niet wordt getest op HPV omdat het vorige uitstrijkje een half jaar geleden was en de kans aanwezig is dat het lichaam de HPV nog niet heeft opgeruimd.
- Je legt uit dat:
 - o Het belangrijk is om met dit uitstrijkje te kijken of de cellen nog gezond zijn.
 - o Als de cellen geen afwijkingen hebben het veilig is om na vijf jaar weer een uitstrijkje te laten maken, omdat de ontwikkeling van een langdurige HPV-besmetting naar baarmoederhalskanker dus meestal meer dan 15 jaar duurt.
 - o Als er wel afwijkende cellen zijn, de gynaecoloog verder onderzoek zal doen.
- Je legt uit dat je HPV kunt krijgen door te vrijen met iemand die besmet is. Het virus zit op en rond de penis of de vagina. Tijdens vrijen kan het virus ook op andere plekken komen. Bijvoorbeeld aan de handen en in de mond.
- Je legt uit dat HPV door huid-op-huid contact rond de penis of vagina kan worden overgedragen.
- Je legt uit dat het een heel besmettelijk virus is, dat acht op de tien vrouwen eens in haar leven heeft.
- Je geeft aan dat HPV al langer in een hele kleine hoeveelheid in je lichaam aanwezig kan zijn geweest zonder dat het afwijkende cellen kon veroorzaken. Nu is het HPV actief geworden en daarom is het gevonden met de test. Mevrouw Grottenberg (of haar partner) kan HPV dus al lang geleden hebben opgelopen. Je kunt daarom niet herleiden van wie je het hebt gekregen.

Fout:

- Je bevestigt dat er een HPV-test gedaan wordt op het controle-uitstrijkje.
- Je zegt dat je HPV kunt krijgen door huid-op-huid-contact, dus ook door iemand een hand te geven.
- Je zegt dat je alléén HPV kunt krijgen door penetratie tijdens het vrijen.
- Je zegt dat ze de HPV zeker van haar vriendin moet hebben gekregen als ze met niemand anders seks heeft gehad.
- Je geeft de indruk dat het hebben van HPV wel bijzonder is bij een vaste relatie.

Mevrouw Post komt voor het uitstrijkje

Gegevens voor de rol van mevrouw Post:

- Je bent 30 jaar en doet voor het eerst mee.
- Je vraagt je af waarom de huisarts het onderzoek zelf niet doet. Het is immers een belangrijk onderzoek.
- Je probeert sinds drie maanden zwanger te worden met je vriend.
- Een week geleden heb je je laatste menstruatie gehad en je weet dus zeker dat je nu niet zwanger bent.
- Je gedraagt je nogal onzeker omdat je niet weet of je wel zwanger mag worden als je HPV zou hebben.
- Je hebt de volgende vragen:
 - o Je wilt weten hoe je HPV kunt krijgen.
 - o Stel dat je HPV hebt, mag je dan wel zwanger worden?
 - o Is HPV ook schadelijk voor de baby?
 - o Hoe kom je van HPV af?

Mevrouw Post komt voor het uitstrijkje

Gegevens voor de rol van doktersassistente:

In de behandelruimte zit mevrouw Post. Ze is 30 jaar en doet voor het eerst mee. Ze heeft geen kinderen, partner is onbekend.

Ze komt wat onzeker over. Je vraagt je af of ze misschien maagd is? Je vult samen met haar het labformulier in en probeert te achterhalen of ze maagd is.

Geef mevrouw Post ook ruimte om vragen te stellen en probeer deze zo goed mogelijk te beantwoorden.

Mevrouw Post komt voor het uitstrijkje

Gegevens voor de observant:

- Mevrouw Post is 30 jaar.
- Ze doet voor het eerst mee.
- Ze gedraagt zich nogal onzeker.
- De doktersassistente probeert te achterhalen of mevrouw Post maagd is.
- Mevrouw Post en haar vriend proberen juist zwanger te worden. Ze weet zeker dat ze op dit moment niet zwanger is, omdat ze een week geleden heeft gemenstrueerd.
- Mevrouw Post heeft een aantal vragen over HPV:
 - o Ze vraagt zich af hoe je aan HPV kunt komen.
 - o Stel nu dat ze HPV heeft, mag ze dan wel zwanger worden?
 - o Is HPV ook schadelijk voor de baby?
 - o Hoe komt ze van HPV af.

Beoordeel de informatie die de doktersassistente aan mevrouw geeft (te weinig, te veel, relevant of juist niet, etc.). Let hierbij ook op of de assistente het luisteren, samenvatten en doorvragen inzet (LSD-techniek).

Geef aan wat goed ging en waar verbetering mogelijk is. Gebruik hiervoor onderstaand overzicht.

Observatielijst	V	+/-	X
Weet de doktersassistente op een natuurlijke manier te achterhalen of mevrouw Post maagd is?			
Opmerking:			
Weet de doktersassistente de oorzaak van de onzekerheid bij mevrouw Post helder te krijgen?			
Opmerking:			
Zet de doktersassistente de LSD-techniek in?			
<p>Voorbeelden van momenten waar ze dat goed deed:</p> <p>Voorbeelden van momenten waar ze dat beter had kunnen doen:</p>			
De doktersassistente beantwoordt de vragen van mevrouw Post duidelijk			
Opmerking:			
Wat ging goed?			
Suggesties/verbetertips:			

In de volgende alinea wordt een praktijksituatie geschetst. Probeer je in te leven in de situatie.

Je hebt mevrouw Post uitgenodigd in de behandelruimte waar je het uitstrijkje gaat maken. Je voert een intakegesprek met haar. Ze is 30 jaar en doet voor het eerst mee. Ze komt wat onzeker en nerveus op je over. Je vraagt je af of mevrouw Post misschien maagd is.

- a. Hoe zou je dat aan haar willen vragen?

Beantwoord deze vraag individueel.

Mevrouw Post vraagt of het niet beter is als de huisarts het uitstrijkje maakt. Het is immers een belangrijk onderzoek.

- b. Hoe reageer je?

Beantwoord de vraag individueel.

Mevrouw Post geeft aan dat zij en haar vriend juist zwanger proberen te worden. De laatste menstruatie was een week geleden en ze weet dus zeker dat ze nu niet zwanger is. Je maakt het uitstrijkje.

Drie weken later belt ze je ongerust op. Ze heeft de uitslag per brief ontvangen: HPV+ en een PAP1. Mag ze nu wel zwanger worden? En als ze nu al zwanger is, is dat HPV dan schadelijk voor haar baby?

- c. Hoe reageer je?

Beantwoord de vraag individueel.

Nadat je uitleg hebt gegeven aan haar wil ze nog weten hoe ze dat HPV eigenlijk heeft gekregen en wat ze kan doen om zo snel mogelijk van dat HPV af te komen.

d. Welk antwoord geef je?

Beantwoord deze vraag individueel.

e. Bespreek nu in kleine groepen hoe je reageert in een situatie zoals deze.

- Wat vind je van de reactie van je groepsgenoot?
- Zou jij ook zo reageren?
- Waarom zou je wel of niet zo reageren?

Checklist: Mevrouw Post

Goed

- Je vraagt of ze tegen het onderzoek opziet.
- Je vraagt of ze wel eens geslachtsgemeenschap heeft gehad. Dit kun je bijvoorbeeld doen bij het uitvragen van de klachten op het laboratoriumformulier. Je vraagt: 'Heeft u wel eens klachten van bloedverlies na geslachtsgemeenschap?' Met als volgende vraag: 'Heeft u wel eens geslachtsgemeenschap gehad?'
- Je legt uit waarom je wilt weten of ze geslachtsgemeenschap heeft gehad. Je zegt dat de kans heel klein is dat ze HPV heeft opgelopen als ze geen seksueel contact met iemand heeft gehad. Ook geef je aan dat het inbrengen van een speculum moeilijker kan gaan.
Je geeft haar de ruimte om vragen te stellen.
- Je geeft aan dat ze gewoon zwanger kan worden. De cellen zijn in orde, dus er is geen reden om aan te nemen dat ze risico loopt op het ontwikkelen van baarmoederhalskanker op korte termijn.
- Je legt uit dat de ontwikkeling van een langdurige HPV-besmetting naar baarmoederhalskanker meestal meer dan 15 jaar duurt.
- Zes maanden na de bevalling kan er opnieuw een uitstrijkje gemaakt worden om te kijken of de cellen nog steeds in orde zijn.
- Je geeft aan dat HPV niet schadelijk is voor de baby.
- Je legt uit dat je HPV kunt krijgen door te vrijen met iemand die besmet is. Het virus zit op en rond de penis of de vagina. Tijdens het vrijen kan het virus ook op andere plekken komen. Bijvoorbeeld aan de handen en in de mond.
- Je legt uit dat HPV door huid-op-huid contact rond de penis of vagina kan worden overgedragen.
- Je legt uit dat het een heel besmettelijk virus is, dat acht op de tien vrouwen het virus een keer in haar leven heeft. Geef ook aan dat in bijna alle gevallen het lichaam het virus weer vanzelf opruimt, meestal binnen twee jaar.
- Je geeft aan er geen medicijnen zijn tegen HPV. Dat factoren, zoals roken en afweer verlagende medicijnen, de kans verkleinen dat je lichaam het HPV zelf opruimt.

Fout:

- Je gebruikt steeds het woordje 'nog':
 - o Je vraagt of ze nog maagd is.
 - o Je vraagt of ze nog nooit gemeenschap heeft gehad.
- Je geeft geen uitleg over waarom het belangrijk is om te weten of ze maagd is.
- Je zegt dat ze absoluut niet zwanger mag worden op dit moment.
- Je zegt dat je HPV kunt krijgen door huid-op-huid-contact, dus ook door iemand een hand te geven.
- Je zegt dat je alléén HPV kunt krijgen door penetratie tijdens het vrijen.

Mevrouw Novak wordt gebeld door de doktersassistente.

Gegevens voor de rol van mevrouw Novak:

- Je bent 35 jaar.
- Je hebt drie weken geleden een uitstrijkje laten maken.
- Je wordt plotseling opgebeld door de doktersassistente met de uitslag van het uitstrijkje.
- Je schrikt zo van haar telefoontje dat je maar half luistert naar haar verhaal.
- Je hoort alleen dat je moet worden doorverwezen naar de gynaecoloog.
- Je gaat er van uit dat je baarmoederhalskanker hebt.
- Je stelt de volgende vragen:
 - Wat gaat er gebeuren nu je baarmoederhalskanker hebt?
 - Kunnen ze de baarmoederhalskanker nog behandelen?
- Als de doktersassistente je gerust kan stellen en duidelijk kan maken dat er geen sprake van baarmoederhalskanker is, stel je de volgende vragen:
 - Als je geen baarmoederhalskanker hebt waarom moet je dan naar de gynaecoloog?
 - Wat gaat de gynaecoloog dan doen?
 - Kan de doktersassistente niet beter over een jaar opnieuw een uitstrijkje maken?

Mevrouw Novak wordt gebeld door de doktersassistente.

Gegevens voor de rol van doktersassistente:

Mevrouw Novak (35 jaar) heeft drie weken geleden een uitstrijkje laten maken. Je hebt vandaag de uitslag binnen gekregen: HPV positief en een PAP2. Je belt haar op om de uitslag uit te leggen en de doorverwijzing naar de gynaecoloog te regelen.

Begin het gesprek zoals je dat normaal ook doet en leg haar de uitslag uit.

Beantwoord haar vragen zo goed mogelijk. Daarbij is je doel dat ze zich niet veel zorgen maakt over de uitslag en de doorverwijzing naar de gynaecoloog.

Mevrouw Novak wordt gebeld door de doktersassistente.

Gegevens voor de observant:

- Mevrouw Novak is 35 jaar.
- Ze heeft drie weken geleden een uitstrijkje laten maken.
- Ze wordt plotseling opgebeld door de doktersassistente met de uitslag van het uitstrijkje.
- Ze schrikt zo van het telefoontje dat ze maar half luistert naar de uitleg van de doktersassistente.
- Ze hoort alleen dat ze moet worden doorverwezen naar de gynaecoloog.
- Ze gaat er van uit dat ze baarmoederhalskanker heeft en stelt de volgende vragen:
 - o Wat gaat er gebeuren nu ze baarmoederhalskanker heeft?
 - o Kunnen ze de baarmoederhalskanker nog behandelen?
- Als de doktersassistente haar gerust kan stellen en duidelijk kan maken dat er geen sprake van baarmoederhalskanker is, heeft ze nog een aantal vragen:
 - o Als ze geen baarmoederhalskanker heeft waarom moet ze dan naar de gynaecoloog?
 - o Wat gaat de gynaecoloog dan doen?
 - o Kan de doktersassistente niet beter over een jaar opnieuw een uitstrijkje maken?

Beoordeel de informatie die de doktersassistente aan mevrouw geeft (te weinig, te veel, relevant of juist niet, etc.).

Geef aan wat goed ging en waar verbetering mogelijk is. Gebruik hiervoor onderstaand overzicht.

Observatielijst	V	+/-	X
Legt de doktersassistente op een goede manier de uitslag HPV+ en een PAP2 uit?			
Opmerking:			
Verliep het informeren door de doktersassistente soepel en gaf ze de juiste informatie?			
Benoem voorbeelden van waar ze dit goed deed:			
Noem voorbeelden waar ze dit beter had kunnen doen:			
Is mevrouw Novak echt gerustgesteld denk je?			
Waarom wel/niet:			
Denk je dat mevrouw Novak uiteindelijk naar de gynaecoloog gaat?			
Waarom wel/niet:			
Wat ging goed?			
Suggesties/verbetertips:			

In de volgende alinea wordt een praktijksituatie geschetst. Probeer je in te leven in de situatie.

Mevrouw Novak (35 jaar) heeft drie weken geleden een uitstrijkje laten maken. Je hebt vandaag de uitslag binnen gekregen: HPV positief en een PAP2. Je belt haar op om de uitslag uit te leggen en de doorverwijzing naar de gynaecoloog te regelen.

- a. Wat vertel je aan mevrouw Novak aan de telefoon?

Beantwoord deze vraag individueel.

Mevrouw Novak schrikt erg van de doorverwijzing naar de gynaecoloog en blijktbaar heeft ze weinig van je verdere verhaal gehoord. Ze vraagt: *“Heb ik nu baarmoederhalskanker?”*

- b. Hoe reageer je?

Beantwoord de vraag individueel.

Nadat je uitleg hebt gegeven aan mevrouw Novak begrijpt ze beter dat er nog geen sprake is van baarmoederhalskanker. Ze begrijpt niet goed waarom ze nu doorverwezen moet worden naar de gynaecoloog. Ze vraagt: *“Maar wat gaat de gynaecoloog dan nu doen? Waarom moet ik daarnaartoe?”*

- c. Hoe reageer je?

Beantwoord de vraag individueel.

- d. Bespreek nu in kleine groepen hoe je reageert in een situatie zoals deze.

- Wat vind je van de reactie van je groepsgenoot?
- Zou jij ook zo reageren?
- Waarom zou je wel of niet zo reageren?

Checklist: Mevrouw Novak

Goed

- Je legt uit dat mevrouw Novak HPV heeft en dat er licht afwijkende cellen in het uitstrijkje zijn gevonden.
- Je geeft haar de ruimte om vragen te stellen.
- Je legt uit dat:
 - Er geen sprake is van baarmoederhalskanker.
 - Dat je lichaam HPV en licht afwijkende cellen zelf kan opruimen.
 - Dat er mogelijk geen behandeling nodig is bij de gynaecoloog.
- Je legt uit dat:
 - Mevrouw toch naar de gynaecoloog wordt doorverwezen omdat alleen de gynaecoloog kan onderzoeken of er sprake is van een voorstadium van baarmoederhalskanker.
 - De gynaecoloog een voorstadium van baarmoederhalskanker goed kan behandelen en dat er dan voorkomen kan worden dat er baarmoederhalskanker ontstaat.

Fout:

- Je geeft aan dat er waarschijnlijk sprake is van baarmoederhalskanker en dat alleen de gynaecoloog dit kan bepalen.
- Je geeft aan dat je de doorverwijzing naar de gynaecoloog ook erg snel vindt en een herhaaluitstrijkje bij de huisarts over een jaar beter zou zijn.

'Wat zou je zeggen als...?'

In de volgende alinea wordt een praktijksituatie geschetst. Probeer je in te leven in de situatie.

Je staat op een dinsdagmorgen in de praktijk en er staat een allochtone vrouw van middelbare leeftijd voor je aan de balie. Ze zwaait wanhopig met een uitnodiging voor het bevolkingsonderzoek.

"Ik snap er helemaal niets van. Waarom moet ik meedoen aan een onderzoek, ik ben toch niet ziek?"

De vrouw maakt zich duidelijk ongerust, want ze begrijpt dat het onderzoek iets met kanker te maken heeft, iets waar ze bang voor is.

Achtergrondinformatie:

Mevrouw Alaoui is 40 jaar oud en heeft nog nooit eerder meegedaan aan het bevolkingsonderzoek baarmoederhalskanker. Mevrouw Alaoui is van Marokkaanse afkomst en beheerst de Nederlandse taal niet heel erg goed.

- a. Hoe zou jij reageren op mevrouw Alaoui?

Beantwoord de vraag individueel.

Bespreek nu in kleine groepen hoe je reageert in een situatie zoals deze.

- Wat vind je van de reactie van je groepsgenoot?
- Zou jij ook zo reageren?
- Waarom zou je wel of niet zo reageren?

Checklist: Mevrouw Alaoui (optioneel)

Goed

- Je legt met eenvoudig taalgebruik uit wat het onderzoek inhoudt en wat het doel ervan is.
- Je probeert met vragen te achterhalen waar ze precies bang voor is.
- Je legt stapsgewijs de werkwijze van het onderzoek uit. Eventueel gebruik je afbeeldingen van het onderzoek.
- Je informeert de vrouw waarom het belangrijk is om mee te doen met het bevolkingsonderzoek.
- Je zegt dat HPV erg besmettelijk is en acht op de tien vrouwen dit eens in haar leven krijgt.
- Je geeft aan dat elke vrouw baarmoederhalskanker kan krijgen, en dat het aantal partners daarmee niets te maken heeft.
- Je zegt dat vrouwen bij een voorstadium van baarmoederhalskanker meestal geen klachten hebben.
- Je geeft aan dat door het onderzoek je al vroeg kan ontdekken of je risico hebt op baarmoederhalskanker. Je zegt dat door vroege behandeling kanker kan worden voorkomen en de behandeling ook minder zwaar is.
- Je zegt eventueel nog dat het onderzoek geen geld kost.
- Je geeft mevrouw Alaoui de kans om vragen te stellen en beantwoordt de vragen correct en volledig.
- Je houdt rekening met de culturele context (vanwege het geloof van mevrouw Alaoui mag een man het onderzoek niet uitvoeren).
- Je toont begrip voor de gevoelens en beleving van mevrouw Alaoui, zonder hierin mee te gaan.
- Je probeert eventuele gevoelens van angst of schaamte weg te nemen.
- Je biedt de vrouw voldoende ruimte om zelf een keuze te maken.

Fout:

- Je geeft uitleg, maar met te moeilijke woorden.
- Je toont geen begrip.
- Je geeft informatie zonder dit af te stemmen op de culturele context en de informatiebehoefte van mevrouw Alaoui.

'Wat zou je zeggen als...?'

Sommige deelnemers aan de Basisscholing/Vervolgscholing Cervixscreening hebben al ervaring met het maken van uitstrijkjes. Maak gebruik van deze ervaring voor de volgende opdracht.

- a. Eén deelnemer schetst een situatie waarbij ze het lastig vond om op de juiste wijze te communiceren. Bespreek deze situatie vervolgens met je groepje. Hebben meer deelnemers een situatie geschetst, kies dan één praktijksituatie uit.

- b. Schrijf beknopt op wat er gebeurde.

- c. Hoe zou jij reageren in deze situatie?

Beantwoord de vraag individueel.

Bespreek nu in kleine groepen hoe je reageert in een situatie zoals deze.

- Wat vind je van de reactie van je groepsgenoot?
- Zou jij ook zo reageren?
- Waarom zou je wel of niet zo reageren?